

Marek Florek

Sandomierz, woj. tarnobrzesckie. Kościół pw. św. Jakuba i Klasztor

---

Informator Archeologiczny : badania 17, 212-213

1983

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Klauka Steinwego, co podają źródła pisane. Ślady spalonych ścian zabudowań i występujące rumowiska ceglano i przepalona polepa wskazują na zniszczenie obiektu pożarem. Niewielkie zniszczenie obiektu materiałem ceramicznym przy względnie jednolitej jego stylistyce i technologii wytworzenia wskazuje pośrednio na krótkotrwałe użytkowanie gródka. Stosunkowo sikką ilość znalezionych przedmiotów wyposażenia wnętrza, sprzętu, narzędzi, itp. wskazuje na uprzednie opuszczenie obiektu przez właściciela wobec zbliżającego się niebezpieczeństwa, bądź na ograbienie go przed spaleniem. Szczegółowych danych dotyczących egzystencji i zniszczenia gródka dostarczają źródła piśmne. Kres funkcjonowania obiektu wiązać można z wydarzeniami tzw. "wojny głodowej" w 1414 roku. Wśród zniszczonych miejscowości znalazły się także Badoszki - gdzie sakoty wojenne wyniosły mniej niż 1/2 wsi zamieszkałej. Badania w Badoszkach pozwoliły na przeprowadzenie rekonstrukcji zabudowy wewnętrznej majątku kościelnego. Zajmowały się tam trzy zabudowania oddzielnie posiadające siecentralnie na najdłużym, wszystkie podpiwniczone na głębokość około 130-150 cm. Pierwszy z nich to prawdopodobnie wieża drewniana posiadająca na kamiennej ławie fundamentowej w północno-wschodniej części majątku /sarrożnik/ o podstawie kwadratu 7 x 7 m.

Drugim zabudowaniem była kuchnia, założona na planie prostokąta 5 x 6 m a zagłębiona swym podpiwniczeniem na głębokość około 150 cm. Pionowa ta zabudowa była z belek drewnianych kładzionych na żrąb, obklepanych od zewnątrz gliną /polepą/. Ściany mogły być częściowo zbudowane z cegły, lecz zasadniczą część pochodzi z pieca kowalskiego - zapewne z jego komina. Naziemna część kuźni zbudowana była w konstrukcji szachulcowej, na co wskazuje duża ilość przepalanej polepy z charakterystycznymi odciskami ścianek domostwa. Trzecie zabudowanie o charakterze mieszkalno - magazynowym zbudowano w części południowo-zachodniej majątku; posiadało ono piwnicę zagłębioną na około 130 cm a wymiary u podstawy wynosiły 4 x 6 m. Obsunięte się, na przestrzeni wieków, stoków stożka nie pozwoliło na uchwylenie awenturalnej palisady - płota na skraju majątku.

Rekonstruując badania na gródku pozwoliły na odkrycie nowego, nieznanego dotąd na Ziemi Chełmskiej obronnego grodu rycerskiego. /w sensie zabudowy wewnętrznej/. System zabudowań o charakterze gospodarczo-mieszkalnym usytuowanych siecentralnie z wolnym majątkiem - podwórcem sugeruje misaturę założenia zamku /sarrożna wieża/. Jest to więc odmieszna koncepcja założenia wiejskiej rycerskiej siedziby obronnej w porównaniu choćby do Sioszes /nieobronny dwór dwukondygnacyjny na wysyczeniu morenowym z systemu uociesień - wału i fosy/ czy Fleming /wielokondygnacyjna wieża mieszkalno-obronna na kopcu z palisadą u jego kulminacji/, wreszcie Ryńska /system zabudowań na wzgórzu morenowym sugerującym wczesnośredniowieczne grodzisko/.

Zasadniczo trzem badaniom w Badoszkach zakończono. Pozostało jedynie przebadanie fosy przy północnym stoku gródka, co zamierza się wykonać przy pomocy wierceń w celu pełnego rozpoznania formy interesującego nas założenia. Przeprowadzone w okolicy obiektu poszukiwania powierzchniowe pozwalają na stwierdzenie istnienia /osadnictwo wiejskie/ występowania ceramiki średniowiecznej, a sikką ślady rod derałowych na podmokłych łąkach oraz pobliskie jezioro Samińskie /ok. 1,5 km na północ od gródka/ były pośrednim źródłem utrzymania osadników. Wiadomym bowiem jest, że Klauka Steinwego otrzymał w 1402 r. prawo wolnego rybołówstwa na wspomnianym jeziorze z nadaniem Epitufy Chełmskiej.

Materiały z prac zostały złożone w Muzeum Regionalnym w Brodnicy.

BADZIKOWO STARE
woj. płockie
Staniowisko "Galk"

patrz wczesne średniowiecze

SANDOWIEZ
woj. tamobrzeskie
Kościół pw. św. Jakuba i Klasztor

Biuro Badań i Dokumentacji
Zabytków w Tamobrzegu

Badania prowadził mgr Marek Florek. Finansował BBiDZ w Tamobrzegu. Pierwszy sezon badań /po przerwie od 1970 r./ Kościół i klasztor /XIII - XVII w./.

W związku z pracami remontowymi przy kościele pw. św. Jakuba i klasztorze Dominikańskim przeprowadzono badania ratownicze oraz objęte nadzorem prace ziemne. W wykopie I/83 o wymiarach 4 x 5 m, przylegającym od południa do znajdującej się pod sieistalajnym pomieszczeniem naroznym

piwnicy "na jednym filarze", odsłonięto znajdujący się w południowej ścianie piwnicy pierwotny /?/. otwór wejściowy, stopy fundamentowe i dolne partie dwóch prąpór oraz mur przylegający do stopy fundamentowej narożnej prąpory. Ponadto stwierdzono uwarstwienia, które można wiązać z kolejnymi przebudowaniami i remontami klasztoru w IV w., XVIII w., w 2 poł. XIX w. i na początku XX wieku. Materiał ruchomy - głównie ceramika i kafle - można datować na IV - XVIII w. W wykopie II/83, o charakterze sondażu, zlokalizowanym wewnątrz wymieszonej piwnicy stwierdzono ca. najmniej 3 poziomy użytkowe, jednak z braku materiału sabytkowego nie ma możliwości datowania.

Badania i szczyry będą kontynuowane.

SANDOMIERZ
woj. tamobrzeskie
Zamek

FP Pracownia Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska
Oddział w Bieżewie

Badania prowadzili: mgr Antoni Lubelczyk i mgr Michał Proksa /autor sprawozdania/. Finansował WKZ w Tamobrzesku Trzeci sezon badań. Zamek średniowieczny /IV w./ i nowożytny.

Badania koncentrowały się na północnej części założenia zamkowego. Ich celem było odsłonięcie rzutu poziomego skrzydła północnego, przebadanie jego związku z istniejącym obecnie budynkiem zamkowym, warunków i poziomu nalegania stopy fundamentowej. Poza tym z osłodzi odsłonięto zewnętrzny zarys /oktogram/ wieży z czasów Kazimierza Wielkiego. Dzięki tegorocznym badaniom stała się również możliwa rekonstrukcja bramy wjazdowej pochodzącej z końca IV wieku. Analiza zachowanych, murowanych relikwów architektonicznych pozwoliła ustalić 5 faz rozwoju założenia zamkowego.

Wyniki prac są obecnie wykorzystywane przy pracach rekonstrukcyjnych zabudowy wzgórze zamkowe. Pełna dokumentacja z badań znajduje się w Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej FP PEZ O/Szeszów.

SKINY MAŁE
woj. białostockie
Stanowisko 1

patrz wzrusza średniowieczne

STANA ŁOMŻA, gm. Łomża
woj. łomżyńskie
Stan.1 - grodzisko - "Góra Królowej Bony"
Stan.2 - relikw kościoła i cmentarzysko
"św. Wawrzysiec"

Uniwersytet Warszawski
Instytut Archeologii

Badania prowadzili: prof.dr hab. Jerzy Gąsowski i mgr Sza Twerowska; uczestniczyli mgr Jacek Wysocki i mgr Katarzyna Dmowska. Finansował WKZ w Łomży. Drugi sezon badań. Grodzisko: XIII-XIV wiek. Relikw kościoła i cmentarzysko: średniowieczne i nowożytność.

Stanowisko 1 - grodzisko - "Góra Królowej Bony"

Na obszarze grodziska kontynuowano badania gródka wladciwego /stan. 1-A/ oraz przekopano wał obronny między I a II podgrodziem /stan.1-B/G/. Łącznie zbadano 112 m².

W wykopach na stanowisku 1-A odkryto i przebadano łącznie 9 obiektów układu przestrzennego oraz 7 śladów po słupach. W większości były to jamy o bliżej nieokreślonej funkcji, najprawdopodobniej gospodarczej. Jedną z jam, obiekt 10, zawierała paleśniko. Inna, obiekt nr 4 - miała kształt prostokąta o wymiarach 2,80 x 2,00 m i rozrzucone paleśniko w narożniku południowo-wschodnim.

Wśród zabytków wydzielonych zebrano przedmioty metalowe, również noże żelazne, żelazny kablak wiadra i nożyce, igłę brązową i także pierścionki, poza tym oszki kamienne i przędziki gliniane i z łupku wołyńskiego. Na uwagę zasługują uszkodzona ostroga żelazna znaleziona w rosną-